

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۳.....	معنای جوانی
۴.....	ویژگی‌های جوانی
۵.....	اثرپذیری در دوره جوانی
۶.....	رشد عقلی جوانان
۷.....	پاکدلی و رقت قلب
۸.....	حق‌طلبی و ظلم‌ستیزی
۱۰.....	کارآمدی و بها دادن به جوان
۱۱.....	۱. کارآمدی جوانان در صدر اسلام
۱۲.....	۲. کارآمدی جوانان در پیروزی انقلاب اسلامی و دوران دفاع مقدس
۱۳.....	۳. کارآمدی جوانان در عرصه‌های علمی
۱۳.....	۴. برداشت غلط از توانمندی جوانان
۱۴.....	تهدیدهای دوره جوانی
۱۷.....	فرصت دانستن دوره جوانی
۱۷.....	انتظار از جوان
۱۸.....	۱. به‌کارگیری استعداد برحسب اقتضائات زمانی
۱۹.....	۲. خودسازی از طریق معارف قرآن و سیره ائمه
۲۰.....	۳. تفکیک نقد از نفی

جوان از نگاه مقام معظم رهبری

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۹۳۷۱

دفتر: مطالعات فرهنگی

آذر ماه ۱۳۸۷

۲۱	۴. تعریف چارچوب‌ها و حفظ آن
۲۲	نقش حکومت در تأمین نیازهای جوانان
۲۴	وظایف دولت در خصوص اشتغال جوانان
۲۴	وظایف دولت در خصوص تحصیل و تربیت جوانان
۲۴	۱. تربیت جوانان مؤمن
۲۵	۲. حقوق جوانان نسبت به مسئولین
۲۶	۳. نخبه‌پروری و تقویت روحیه پژوهشی در جوانان
۲۷	۴. میدان دادن به جوانان در حوزه تدریس (استادپروری)
۲۸	منابع و مآخذ



جوان از نگاه مقام معظم رهبری

چکیده

در این گزارش شاخص‌های جوانان از منظر رهبری در مشروعیت‌بخشی، کارآمدی، بیان تهدیدها، فرصت‌ها و انتظار از جوان، توجه به استعداد جوان برحسب اقتضائات زمانی و خودسازی، با توسل و تقرب به ائمه اطهار و سیره عملی آن بزرگواران، نقش حکومت در تأمین نیازها، وظایف دولت در مورد تحصیل، تربیت و اشتغال و مسئولیت‌پذیری جوانان در زوایای مختلف مورد بررسی قرار گرفته است.

مقدمه

در هر جامعه انسانی جوانان سرمایه‌های اجتماعی و آینده‌سازان آن جامعه هستند، در جمهوری اسلامی ایران نیز این مسئله مدنظر مسئولین قرار گرفته و در حال حاضر آمارها نشان می‌دهد حدود ۳۵ درصد جمعیت کشور را جوانان ۱۵-۲۹ ساله تشکیل می‌دهند، این رقم رفته‌رفته در حال افزایش است.

سؤال این است آیا پدیده جوانی در جمهوری اسلامی ایران، یک تهدید است یا



فرصت؟ آیا این سرمایه اجتماعی در جامعه اسلامی موجب نگرانی جامعه می‌شود یا باعث نشاط و شادابی جامعه؟ آیا درک این قشر عظیم و توجه به آنان از سوی مسئولین نظام به صورت جامعی انجام می‌شود یا خیر؟

در این گزارش برای پاسخ به این سؤالات، راهنمایی‌های لازم از سوی مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای و دغدغه‌های معظم‌له به اجمال آمده است که به آن می‌پردازیم.

رهبری در جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب شکوهمند اسلامی جایگاه مهمی پیدا کرد و این جایگاه در اصل ۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی بیان شده است. در زمان غیبت امام زمان (عج) رهبری جامعه اسلامی برعهده فقیه عادل، باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر نهاد شده است که در اصل ۱۰۷ قانون اساسی، رهبری توسط خبرگان انتخاب و ولایت امر و همه مسئولیت‌های ناشی از آن را به‌عهده خواهند داشت.

با توجه به جایگاه حکومتی رهبر در نظام اسلامی و مسئولیت خطیر دینی و سیاسی ایشان در جامعه اسلامی، تربیت جوانان عالم، مؤمن، متعهد برای مدیریت سطوح عالی جامعه و سعادت جامعه اسلامی برای رهبری حائز اهمیت بوده و از دغدغه‌های اصلی ایشان در حال حاضر است. از این‌رو ارائه راهکارها، توصیه‌ها و تبیین چارچوب‌هایی برای جوانان همیشه مدنظر معظم‌له بوده است. به‌طوری‌که راهبردی کردن و توجه و سرلوحه قرار دادن این توصیه‌ها توسط مسئولین محترم و جوانان، گره‌گشای مشکلات اصلی کشور خواهد بود.

در این گزارش سعی شده است خصوصیات دوره جوانی، معیارها و الگوهای



جوان ایرانی و اسلامی، نقش حکومت در تأمین نیازهای جوانان و پاسخ به سؤالات مطروحه، از نگاه رهبری تبیین شود تا از این طریق توجه مسئولین تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر کشور معطوف به اهداف توصیه‌های حکیمانه مقام معظم رهبری شود و جوان محوری در مدیریت کشور و میدان دادن به جوانان جایگاه اصلی خود را پیدا کند. یعنی نگاه به جوانان صرفاً حمایتی نباشد؛ بلکه در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان کشور حمایت از جوانان توأم با هدایت باشد تا از این طریق نبوغ و استعداد در مسیر صحیح و در خدمت به جامعه اسلامی قرار گیرد و نوآوری و شکوفایی و خلاقیت جوانان روزبه‌روز شکوفاتر شود.

معنای جوانی

در فرهنگ معین مفهوم جوان هرچیزی است که از عمر آن چندان نگذشته خواه انسان، حیوان و نبات باشد.^۱

به نظر می‌رسد فصل جوانی فرصتی استثنایی از عمر انسان است. در واقع جوانی بهار عمر انسان است و از قدرت و توان انجام کارها برخوردار است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی، جوان و جوانی را در قالب یکسری صفات تعریف می‌کند. از نگاه رهبری جوان عبارت است از: «مجموعه‌ای از زیبایی‌ها، برجستگی‌ها، درخشندگی‌ها، خوبی‌ها، استعدادها و امکاناتی که هرچه به طرف پیری می‌رود این استعدادها و امکانات - حتی از لحاظ معنوی - مرتب به سمت نازیبایی کم می‌شود».^۲

۱. فرهنگ معین، ج ۲.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با بسیج دانشجویی دانشگاه تهران، ۱۳۷۶/۱۱/۱۱.



در نگاه رهبری، جوانی و زیبایی سراسر فرصت است. انسان باید از استعداد و امکانات جوانی استفاده کند و به لحاظ مادی و معنوی از آن باز نماند. انسان در جوانی به اوج زیبایی می‌رسد و با گذر عمر اندک‌اندک، این حالت کاهش می‌یابد.

ویژگی‌های جوانی

جوان دارای ویژگی‌هایی است که عبارت‌اند از: دین‌گرایی، اثرپذیری، شخصیت، رشد عقلی، توانمندی، پاکدلی، حق‌طلبی، ظلم‌ستیزی، آرمان‌گرایی و کارآمدی.

به گواهی تاریخ تمامی مکتب‌ها در ابتدا با پذیرش جوان‌ها شکل گرفته‌اند. انبیای الهی نیز دعوتشان ابتدا بیشتر مورد پذیرش جوانان قرار گرفته و گسترش یافته است. دعوت رسول گرامی اسلام (ص) نیز ابتدا در میان اقوام خویش با پذیرش جوان ۱۲ یا ۱۳ ساله (حضرت علی (ع)) مواجه شد. لذا دین‌گرایی در جوان و جوانی از ویژگی‌های مهم این دوره است.

از نظر مقام معظم رهبری دین‌گرایی و دینداری جوانان ایرانی یکی از شاخص‌ها و امتیازهای مهم در مقایسه با سایر جوانان دنیاست.

ایشان در این باره می‌فرمایند: «بحمدالله نسل جوان کشور ما، نسل بیدار و متدینی است. علی‌رغم کسانی که می‌خواهند جوانان ما از دین رویگردان شوند، نسل جوان، پایبند به دین است. البته نمی‌گوییم در میان آنها آدم بی‌دین و بد و کسی که از دین بیگانه باشد، وجود ندارد. چرا؛ چنین افرادی هم هستند، اما اطلاع ندارند و آگاه

۱. غلامحسین، زرگری‌نژاد، تاریخ صدر اسلام، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۸.



نیستند. والا هرکس از حقایق دینی مطلع شود، به آن گرایش پیدا خواهد کرد، دل نسل جوان نورانی است و احساس معنوی در او برانگیخته و بیدار است»^۱.

اثربخشی در دوره جوانی

انسان به صورت غریزی و طبیعی ویژگی اثربخشی دارد. دیده‌ها و شنیده‌ها در فکر و ذهن او ثبت و ضبط می‌شود و آنها را می‌آموزد. این ویژگی انسان، در دوره جوانی قابلیت و حساسیت بیشتری دارد و این آموزه‌هاست که شخصیت جوان را در بزرگسالی شکل می‌دهد؛ لذا باید در این دوره از عمر انسان بیشتر دقت کرد.

رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره اثربخشی و شخصیت جوان‌ها؛ نسبت به برنامه‌ریزی علما، حوزه‌ها و مسئولین با توجه به روحیات جوانان، تأکید می‌کنند و می‌فرمایند: «باید علمای اعلام و حوزه‌های علمیه برای مواجه شدن با جوان، با روح جوان و با دل جوان برنامه‌ریزی کنند. انعطافی که در جوان هست، ذهن گیرنده جوان، دل پاک جوان و احیاناً شبهه‌پذیری جوان، همه اینها را با هم باید دید. البته جوان شبهه‌پذیر است؛ لکن به همان اندازه‌ای که شبهه را می‌توان در او آسان القا کرد، پاسخ شبهه را هم به همان آسانی می‌شود در او القا کرد. جوان به خیلی از چیزهایی که دیگران پایبندی دارند - که انسان نمی‌تواند آنها را از اشتباهشان جدا کند - پایبندی ندارد. لذا برای مواجهه با جوان‌ها، اثرگذاری بر ذهن جوان‌ها و استفاده از نورانیت و دل پاک آنها، باید برنامه‌ریزی خاصی شود»^۲.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در جمع لشکر ولی‌عصر (عج) خوزستان، ۱۳۷۵/۱۲/۲۵.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۷۹/۶/۹.

رشد عقلی جوانان

رشد عقلی به دو صورت شکل می‌گیرد:

۱. طبیعی و فطری،

۲. تجربی و اکتسابی.

رشد طبیعی و فطری، رشدی از بُعد فیزیکی است و رشد تجربی در اثر آموزش و هدایت انجام می‌شود.

از آنجا که جوان کنجکاو است و روح و جسم او پیوسته در حال رشد است ممکن است هر لحظه در این مرحله از دوران رشد تحولات شگرفی در وی ایجاد شود و چون عقل جوان در حال رشد و تکامل است. لذا در این سیر تکاملی، جوان به آگاهی‌ها و ابتکارات و اکتشافات دست می‌یابد و امکان دارد این سیر تکاملی و رشد عقلی جوان در جهت مثبت یا در جهت منفی باشد. اینجاست که باید در هدایت جوان به سمت مثبت، نهایت دقت را در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری اعمال کرد.

رهبری درباره آگاهی و رشد عقلی جوانان می‌فرماید: «آگاهی‌های ما طرق و بسترهای بسیار متعددی دارد. فهم سیاسی، فکر سیاسی، مطالبه سیاسی، مطالبه آرمانی، حساسیت نسبت به حوادث و حضور در صحنه و مواجهه با حوادث در جوان ایرانی ممتاز و نمونه است و این شامل پسران و دختران - هر دو - می‌شود»^۱. «رشد مادی بدون رشد معنوی، بی‌فایده است. جوانان ما می‌توانند رشد کنند، زنان و مردان ما می‌توانند انسان‌های بزرگی بشوند. جامعه ما می‌تواند در حدی رشد

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان سیستان و بلوچستان، ۱۳۸۱/۱۲/۶.





کند که رشد آن، ملت‌های دیگر را به پیمودن این راه تشویق کند، یعنی [هم] رشد مادی و هم رشد معنوی، چون رشد مادی بدون رشد معنوی بی‌فایده است»^۱.

پاکدلی و رقت قلب

جوانان روح جاری و جمعی دارند و با توجه به سن کم نسبت به بزرگ‌ترها کمتر در تاریکی‌ها و قساوت‌های قلبی می‌افتند. از نظر رهبری «جوان، یک نهال بالنده و مرکز اغلب نیکی‌ها، درخشندگی‌ها و نورانیت‌هاست. این صفا و محبتی که در شما جوانان عزیز مشاهده می‌شود، خاستگاهش همین دل پاک و نورانی جوانی است - من البته به شما عرض کنم؛ عزیزان من! این صحبت، دوطرفه است. من هم به‌عنوان پدر پیر شما، دلم سرشار از محبت شما جوانان است»^۲.

رهبری از جوان به نهال بالنده یاد می‌کند و او را مرکز نیکی‌ها، درخشندگی‌ها و نورانیت‌ها می‌داند. او در جوانان صفا و محبتی می‌بیند که خاستگاه آن دل پاک و نورانی جوان است. این نگاه می‌تواند الگوی مناسبی برای تعامل با جوانان در کشور باشد.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با گروهی از خانواده‌های شهدا، جانبازان و اقشار مختلف مردم و جمعی از مسئولین ادارات و سازمان‌های شهرهای تهران، کرمان، قم و مسئولین و دانشجویان دانشگاه هنر، ۱۳۷۰/۸/۱.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای اتحادیه‌های انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان و مسئولین تربیتی سراسر کشور، ۱۳۷۹/۱۲/۸.

حق‌طلبی و ظلم‌ستیزی

حق‌طلبی و ظلم‌ستیزی یکی دیگر از ویژگی‌های جوان است. جوان تا زمانی که روح پاکي دارد و هوای نفس بر او غلبه نکرده و به گناه آلوده نشده است رسیدن به فضیلت‌های انسانی را دنبال می‌کند و کسی که فضیلت‌های انسانی جزء اهداف عالی‌ه اوست وجدان بیداری دارد و سختی‌ها را هم تحمل می‌کند، از این‌رو جوانی که دارای چنین ویژگی‌هایی است، هیچ‌گاه راضی نمی‌شود حق پایمال شود و ظلم ستیز است. نمونه‌های فراوانی در کشور خودمان در دوران رژیم ستمشاهی اتفاق افتاده و هنوز هم یافت می‌شود.

از نظر مقام معظم رهبری جوانان ایران اسلامی نیز دارای چنین ویژگی‌هایی هستند؛ ایشان درباره حق‌طلبی و ظلم‌ستیزی جوانان می‌فرمایند:

«جوان طبیعتش این است که وقتی ببیند دولتی در صحنه بین‌الملل، در عرصه عالم وجود دارد که اساس موجودیتش عبارت است از ظلم - نظام و حکومت صهیونیستی [که]، اساس‌اش ظلم است دیگر - با آن مخالف خواهد بود.

شما در هیچ‌جای دنیا سراغ ندارید که نهضتی از طرف جوانان به نفع دخالت بیگانگان درست شده باشد، همیشه در هر کجای دنیا که نهضت جوان درست شده علیه دخالت بیگانگان بوده است»^۱.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار تشکل‌های مختلف دانشجویی دانشگاه‌های تهران، ۱۳۷۷/۱۰/۲۴.





یکی دیگر از ویژگی‌های دوره جوانی آرمان‌گرایی است؛ صاحب‌نظران معتقدند که جوان از نظر آرمانی باید دارای ویژگی‌های ذیل باشد:

۱. مستقل و متکی به خود بوده و نیاز کمی به رجعت به گرایش‌ها یا الگوهای رفتاری کودکانه داشته باشد.
۲. امیال و خواسته‌های خود را برای هماهنگی آنها با نیازها و آرزوهای دیگران به‌نحو شایسته مهار کند. او باید توانایی بهره‌دهی را در قبال بهره‌گیری داشته باشد.
۳. او باید با دیگران همکاری داشته باشد و به‌خود و دیگران اجازه زندگی دهد.
۴. او باید با وجدان خود در یک هماهنگی نسبی به‌سر برد.
۵. اهداف او معقول باشد و در محدوده ظرفیت‌هایش باشد.
۶. باید خلیات او قابل کنترل باشد.
۷. رفتار او باید به‌نسبت قابل پیش‌بینی باشد.^۱

مقام معظم رهبری درباره آرمان‌گرایی جوان ایرانی می‌فرماید: «آرمان‌گرایی جوان ایرانی ما عبارت است از ترسیم آینده‌ای با این خصوصیات که ما نظام [و] کشوری می‌خواهیم که پیشرفته باشد و مردم آن دانشمند و بیدار و زنده باشند؛ غفلت‌زده و خواب‌آلوده نباشند؛ کشور برخوردار از عدالت باشد؛ مبرای از فساد باشد، طبقه اشراف بر آن حاکمیت نداشته باشد - چه اشراف سنتی، چه طبقه‌ای جدیدی که ممکن است اسمشان اشراف نباشد، اما درواقع اشراف باشند و به قول آقایان از رانت‌های گوناگون اقتصادی استفاده کنند - برخوردار از قدرت و استحکام سیاسی

۱. محمدرضا، شرفی، جوان و بحران هویت، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۸۵، ص ۱۵.



باشد و همه اینها الهام گرفته از معارف دین و اسلام عزیز باشد. اسلام این ظرفیت را دارد که اینها را به ما تعلیم دهد».^۱

یا در جای دیگر می‌فرماید: «شکل دادن به یک آرمان سیاسی است که بتوانند [می‌توانند] به فعالیت‌ها و تلاش‌های جوان جهت بدهد. چون بدون آرمان، نه می‌شود درست زندگی کرد و نه تلاش انسان، منضبط خواهد بود. باید آرمان و خط روشن و واقعی واضحی در مقابل وجود داشته باشد که به انسان جهت بدهد، این آرمان چیست؟ به واقعیت که نگاه می‌کنیم، با جوان‌ها که برخورد می‌کنیم، گزارش‌ها را که مشاهده می‌کنیم، می‌بینیم با وجودی که آرمان‌گرایی در جوان‌های ما موج می‌زند و بدون تردید وجود دارد، اما در عین حال مجموعه جوان کشور ما - که مجموعه بزرگی هم هست - همه در برابر احساس آرمان‌گرایی یک‌طور نیستند و یک‌طور فکر نمی‌کنند».^۲

رهبر معظم انقلاب اسلامی آرمان‌گرایی جوانان را در پیشرفت کشور، ارتقای سطح علمی و شکوفایی، هوشیاری افراد، گسترش عدالت در جامعه اسلامی، حکومت حاکمان صالح بر جامعه اسلامی مهم می‌داند و تعیین مسیر و جهت‌دهی به فعالیت‌ها و به ثمر رسیدن تلاش‌های جوان را منوط به شکل‌دهی به آرمان سیاسی می‌داند.

کارآمدی و بها دادن به جوان

جوان نوآفرینی، ابتکار و خلاقیت دارد اگر به این استعدادها بها داده شود فکر و ذهن جوان تقویت و در او انگیزه به وجود می‌آید. «یعنی جوانان و نوجوانان هویت فردی

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان تهران، ۱۳۸۴/۲/۱۹.

۲. همان.



خود را بر مبنای میزان خلاقیت‌شان، ارزیابی می‌کنند و به همان اندازه، احساس اعتماد به نفس می‌کنند».^۱

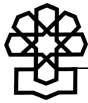
۱. کارآمدی جوانان در صدر اسلام

اگر کسی در تاریخ اسلام مطالعه‌کنند به اهمیت و بها دادن به جوانان و مسئولیت‌پذیری آنان پی می‌برد. در صدر اسلام رسول خدا (ص) می‌خواستند لشکری را روانه روم کنند فرماندهی این لشکر بزرگ را به جوانی کم‌سن و سال به نام اسامه بن زید بن حارث واگذار کردند. اسامه در آن زمان ۲۰ سال بیشتر نداشت و علت انتقاد برخی از افراد برای فرماندهی لشکر کم‌سن بودن ایشان بود. ولی رسول خدا (ص) با حالت بیماری و تب شدیدی که داشتند به مسجد می‌روند و بر بالای منبر خطاب به مردم می‌فرمایند:

«ای مردم این سخن و اعتراض چیست که از قول برخی از شما در مورد اینکه اسامه را به امیری لشکر گماشته‌ام برای من نقل کرده‌اند؟ اینکه اگر در این باره اعتراض می‌کنید پیش از این هم در مورد اینکه پدرش را به امیری لشکر گماشتم اعتراض کردید. به خدا سوگند می‌خورم که زید، شایسته و سزاوار برای فرماندهی بود و پسرش هم پس از او شایسته برای آن کار است و آن هر دو از اشخاص محبوب در نظر من هستند. اینک برای اسامه خیرخواه باشید که او از نیکان و گزیدگان شماست».^۲

۱. محمدرضا، شرفی، جوان بحران هویت، ص ۳۷.

۲. جلوه تاریخ بر شرح نهج‌البلاغه ابن ابی‌الحدید، ج ۱، ترجمه و تحشیه، محمود مهدوی دامغانی، چاپ چهارم، ۱۳۸۵.



۲. کارآمدی جوانان در پیروزی انقلاب اسلامی و دوران دفاع مقدس

با نگاهی به دوران دفاع مقدس نیز در می‌یابیم که میانگین سنی ۲۶ فرمانده ایرانی که مسئولیت تیپ به بالا را برعهده داشتند در سال ۱۳۵۹ کمتر از ۲۵ سال است.^۱

این فرماندهان جوان در هشت سال دفاع مقدس توانستند ده‌ها هزار نیروی داوطلب جنگی را سازمان‌دهی و مدیریت کنند؛ اینها جوانانی بودند که توانستند به خوبی در مقابل هجوم دشمنان اسلام و نظام مقدس مقاومت کنند و توانایی‌ها و استعدادها و خلاقیت‌ها و ابتکارات خود را در میدان مبارزه و جنگ به اثبات برسانند. خلاصه کلام اینکه جوان اگر هدایت و حمایت شود و به وی بها و فرصت داده شود می‌تواند (بر دنیا هم ثابت شد که جوان ایرانی می‌تواند) مستقل باشد.

رهبر معظم انقلاب درباره توانمندی و کارآمدی جوانان بسیجی در خصوص دفاع مقدس می‌فرمایند:

«ورود بسیج در این جنگ موجب شد که صحنه جنگ در مقابل چشم حیرت‌زده همه مردم دنیا به سود معنویت - که با دست خالی همراه بود، اما سرشار از ایمان بود - رقم بخورد و همه دنیا در برابر چشم خود ببینند که چطور جوان ایرانی با سرمایه ایمان، با تکیه بر خدا، با اعتماد به نفس وارد میدان نبرد می‌شود، پیچیده‌ترین تاکتیک‌های جنگی را طراحی می‌کند و معجزه‌های مثل فتح‌المبین و بیت‌المقدس در مقابل چشم دنیا می‌گذارد. تاکتیک‌هایی که جوان‌های مؤمن در عملیات بیت‌المقدس - که منتهی شد به آزادی خرمشهر - به‌کار بستند و طراحی آنها تا امروز هم برای آن کسانی که در مقوله‌های نظامی صاحب فکر و نظراند، درس‌آموز است؛ تاکتیک‌های پیچیده، پرتحرک،

۱. سایت عهد، نیروی مقاومت بسیج.



دشوار، به حسب ظاهر نشدنی، اما به دست معجزه‌گر جوان مؤمن ایرانی، جوان مبتکر متکی به خدا عملی و شدنی و واقع شده، بی‌سابقه بود.^۱

۳. کارآمدی جوانان در عرصه‌های علمی

مقام معظم رهبری جوانان ایرانی را توانمند و دارای انگیزه و روحیه بالا می‌داند که این روحیه بالا نشئت گرفته از ایمان قوی و اراده شکست‌ناپذیر آنهاست.

ایشان می‌فرمایند: «امروز بسیاری از جوانانی که در بخش‌های بسیار حساس علمی کشور مشغول کار هستند، همان عناصر دفاع مقدسند که با همان روحیه و انگیزه مشغول کار شده‌اند و امروز یک نمونه از کارهای شگفت‌انگیز آنها همین غنی‌سازی مواد هسته‌ای که جزء محرمانه‌ترین فناوری‌های جهانی است که قدرت‌ها آن را در بست در اختیار خود نگاه داشته‌اند؛ اما جوانان ما توانستند با تکیه به استعداد و هوش و دستان ماهر خود این کار بزرگ را انجام دهند، که شما عکس‌العمل‌های مستکبران عالم را می‌بینید. جنجال‌هایی که امروز در دنیا وجود دارد، عکس‌العمل در مقابل استعداد و توانایی و افتخارات شماست».^۲

۴. برداشت غلط از توانمندی جوانان

مقام معظم رهبری درباره بها دادن به توانایی‌های جوانان تأکید می‌کنند و می‌فرمایند: «در مورد جوانان گرایش‌های افراطی و تفریطی مشاهده می‌شود. بعضی کسان

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار گردان‌های نمونه عاشورا و الزهراء بسیج، ۱۳۸۶/۹/۵.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای اتحادیه‌های انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، ۱۳۸۲/۶/۲۶.



عادت کرده‌اند شخصیت و اراده و فهم و توانایی‌های بیکرانه جوان را ندیده بگیرند و او را به ندانستن یا به هرگونه چیزی که از نظر آنها ناپسند است، متهم کنند. این عادت غلطی است. [جوان] چون مظهر تحرک و سرشار از استعداد و دارای ذخیره ارزشمندی است. یعنی نشاط جوانی، قدرت جوانی، استعداد جوانی و حوصله جوانی - که می‌تواند معجزه‌ها بیافریند - بی‌اعتنایی به آن یک رفتار و برداشت غلط و منحرفانه است».^۱

مقام معظم رهبری همچنین سوءاستفاده از استعدادها و توانایی‌های جوان را تقبیح می‌کند و چنین حرکت و رفتار را خیانت به جوان می‌داند.

ایشان می‌فرمایند: «در نقطه مقابل، عده‌ای سعی می‌کنند جوان را بازیچه مطامع و اهداف سیاسی خودشان قرار دهند و او را به عنوان ابزار به کار گیرند؛ [یعنی] آنچه را که برای جوان لازم است - چون ممکن است خاطر او را آزرده کند - به او نگویند؛ آنچه او را به آنها خوش‌بین و از آنها دلخوش می‌کند - اگر خلاف واقع هم هست - به او بگویند؛ برای اینکه در میدان‌های سیاسی و حزبی و برای اهداف گوناگون و بعضاً نامقدس لشکرکشی کنند. این هم غلط و انحراف و خیانت و تزییع نعمت الهی است».^۲

تهدیدهای دوره جوانی

نوجوانی و جوانی یک دوره انتقال است. یعنی عبور از مرحله رشد به مرحله دیگری از زندگی.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان و مسئولان تربیتی

سراسر کشور، ۱۳۷۹/۱۲/۸.

۲. همان.



«عبور یعنی آنچه قبلاً واقع شده نشانه و اثر خود را بر روی آنچه در زمان حال و آینده اتفاق می‌افتد باقی می‌گذارد».^۱

در طی این مراحل انتقالی، وضع و جایگاه فرد با یکسری ابهامات و سرگردانی‌ها روبه‌رو است. با توجه به حساس بودن این دوره و اثرپذیری جوان، ممکن است جوان به انحراف یا به راه هدایت کشیده شود؛ در این دوره، راه‌ها و روش‌های مختلفی برای زندگی در مقابل جوان پدیدار خواهد گشت.

«از سوی دیگر موقعیت مبهم جوانان این نتیجه را برای آنها دربر دارد که فرصتی را برای آزمودن شیوه‌های مختلف زندگی به آنها می‌دهد تا آنها تصمیم بگیرند که چه الگوهای رفتاری، ارزشی و نگرشی بهتر می‌تواند نیازهای آنها را تأمین کند».^۲ از این رو ممکن است جوان در تأمین نیازهایش به خطر بیفتد و این یک تهدید است. مقام معظم رهبری نسبت به بیداری و هوشیاری جوانان تأکید می‌کنند و آنها را از غفلت از طرح‌ها و نقشه‌های دشمنان برحذر می‌دارد.

ایشان می‌فرمایند: «امروز دستگاه‌های تبلیغاتی فوق مدرن غربی - به‌خصوص آمریکایی و صهیونیستی - برای ذهن‌ها و فعالیت‌ها و احساسات و اراده شما طرح عملیاتی تهیه می‌کنند. خیال نکنید آنها غافل نشسته‌اند و این سی میلیون جوان را در کشور ما نمی‌بینند. آنها این سی میلیون جوان را می‌بینند. آنها برای کار و هدف خودشان مشغول برنامه‌ریزی هستند؛ آنها برای اخلاق و فکر و عقیده و ایمان جوان ما برنامه‌ریزی می‌کنند. خیلی از حرف‌هایی که گاهی در فضای مطبوعاتی یا فرهنگی

۱. محمدرضا، شرفی، جوان و بحران هویت، سروش، ۱۳۸۵.

۲. همان.



کشورمان زده می‌شود، تفسیرش این است و با این دید قابل تحلیل است. آنها می‌خواهند نسلی را که الگوی جوانان فداکار برجسته دنیا شد، به یک نسل بی‌خاصیت تبدیل شود».^۱

در فرمایشات رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره جوانان به این مطلب اشاره شد که دشمنان اسلام به‌ویژه نظام مقدس جمهوری اسلامی درصدد هستند تا از طریق ارائه الگوهای ضد ارزشی در غرب از طرق مختلف به‌خصوص در قالب محصولات ضد فرهنگ ایرانی و اسلامی، جوانان ایران اسلامی را که یک الگوی ارزشی در دنیا هستند به سوی اهداف و مطامع شوم خودشان بکشانند و با برنامه‌ریزی و اختصاص اعتبارات کلان با تضعیف ایمان و عقیده و اراده جوانان مسلمان ایرانی، مردم و کشور اسلامی را به سمت مصرف‌گرایی سوق دهند و تسلط بر کشور اسلامی را که از آرزوهای دشمنان این نظام مقدس اسلامی است و در میدان‌های جنگ هیچ وقت نتوانستند به آن دست یابند از راه تهاجم فرهنگی جامه عمل بپوشانند.

در این مسیر متأسفانه برخی اشخاص و مطبوعات خواسته یا ناخواسته در جهت بستری‌سازی به این قبیل برنامه‌ها دامن می‌زنند و این تهدیدی جدی است که رهبر فرزانه و هوشیار نظام اسلامی مکرر درباره این‌گونه تهاجم‌ها به مسئولین و جوانان عزیز هشدار داده‌اند.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالای رشت، ۱۳۸۰/۲/۱۲.



فرصت دانستن دوره جوانی

دوره جوانی دوره‌ای طلایی است که اگر به آن اهمیت داده نشود و از این دوره استفاده بهینه نشود، ضررهای جبران‌ناپذیری را به دنبال خواهد داشت، زیرا عمر آدمی به سرعت می‌گذرد و اگر مرحله به مرحله آن را درک نکند از دست رفته و دیگر به عقب باز نمی‌گردد تا گذشته را جبران کند.

رهبری نظام اسلامی جوان را به چشمه‌ای جوشان تشبیه کرده است و می‌فرماید: «جوان و نوجوان، چشمه جوشان نیرو و استعداد است. جوان یعنی آینده. جوان خوب برای یک کشور، یعنی آینده خوب. جوانان و نوجوانان ما اهل فکر کردن و دریافتن و تحلیل کردن هستند این هم امتیاز دیگری است»^۱.

انتظار از جوان

انتظار مقام معظم رهبری از جوانان ابعاد مختلفی دارد که بخشی از آنها به شرح ذیل است:

- «جوان در عین پاکی و پارسایی و دینداری [باید] با نشاط باشد،
- پرشور باشد،
- اهل ابتکار باشد،
- خلاق باشد،

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، ۱۳۸۲/۶/۲۶.



- کار کند و از تنبلی و بیکارگی بپرهیزد،

- تقوا را برای خودش شعار قرار دهد،

- خویشتندار باشد،

- از این نیروی عظیمی که اسمش جوانی است، در راه تکامل خودش، رشد

خودش و خدمت به کشورش، به خانواده‌اش و به محیطش استفاده کند»^۱.

۱. به‌کارگیری استعداد برحسب اقتضائات زمانی

رهبری در بخش دیگری از بیانات خود به شناخت استعداد جوان و اقتضای آن اشاره می‌کند و اینکه در حال حاضر علم گسترش یافته و دارای رشته‌ها و شاخه‌های متعددی است و امروز نیز بالاترین و بهترین تولید برای کشوری که خواهد حرف اول را در دنیا بزند، تولید فکر و ایده است و این مسئله به‌خوبی ضرورت توجه به خلاقیت و ابتکار و پرورش نوجوانان و جوانان را نشان می‌دهد.

خلاقیت موهبتی است که در تمام انسان‌ها بالقوه وجود دارد، اما ظهور و گسترش آن نیازمند شرایط مناسبی است که باید دست‌اندرکاران با شناسایی و آموزش و فراهم کردن امکانات، این خلاقیت‌ها و استعداد‌های بالقوه را در نوجوانان و جوانان بالفعل کنند، تا براساس رشته‌های تخصصی و توجه به توانمندی افراد و میزان آن - که می‌تواند گویای استعداد فرد باشد - این استعداد در راه پیشرفت کشور به‌کار گرفته شود.

رهبری در بخشی از بیانات خود درباره شناخت استعداد جوان و اقتضای آن نیز می‌فرماید: «ما از جوان انتظار داریم، هر وقت هم یک اقتضایی دارد، وقتی که در

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان)، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳.



کشور جنگ هست، یک انتظار هست، آن وقتی هم که میدان علم و پیشرفت علمی، تحقیق است و نیاز کشور به این طرف است، از جوان این انتظار هست، درست هم این است که بگوییم از هر جوانی به اقتضای استعدادش، به اقتضای شغلش، به اقتضای خواسته‌ها و پسندهایش، انتظاراتی وجود دارد که مجموع این انتظارات، در واقع حرکت عظیم ملی ما را شکل می‌دهد و موتوری برای حرکت کشور است، جوانان حقیقتاً به یک معنا موتور محرکه کشورند؛ هم در آموزششان که جوانند، هم در فرمایشان که مردان و زنان و مدیران و کارگزاران کشور خواهند بود. هرکدام در هر جا که هستند، با پاکی و پارسایی و دینداری و تقوا، این نیروی عظیم جوانی را به کار گیرند»^۱.

۲. خودسازی از طریق معارف قرآن و سیره ائمه

منظور از خودسازی به‌طور کلی پرداختن به خویش و شکل دادن به فعالیت‌های حیاتی و اصلاح و تقویت انگیزه‌ها برای رسیدن به مقصد نهایی است که همان قرب الی‌الله است.

انسان برای خودسازی معنوی نیازمند دانش و بینش معنوی است. این دانش و بینش به‌دست نمی‌آید مگر با تحصیل و سعی و تلاش.

دین مبین اسلام کامل‌ترین دین در میان ادیان مختلف است و دارای مجموعه قوانین جامع و کاملی به نام قرآن مجید است که بر رسول گرامی اسلام نازل شده است و ائمه اطهار (ع) به‌عنوان شایسته‌ترین و بهترین مفسران این کتاب آسمانی هستند و راه‌های خودسازی را برای انسان تبیین کرده‌اند و دستورات کاملی را در

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دومین روز دهه مبارک فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان)، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳.



این خصوص بیان داشته‌اند و لذا برای تقرب به خداوند متعال و معرفت حقیقی ناگزیر از مطالعه و تدبر در قرآن و سیره ائمه اطهار (ع) هستیم.

مقام معظم رهبری در بعد خودسازی و به‌کارگیری معارف قرآن و سنت و سیره امامان می‌فرماید: «دل‌های شما جوانان، چون آینه‌ای صاف و روشن است. شما می‌توانید انوار حیات‌بخش معارف قرآن کریم را از سنت و سیره امامان معصوم (ع) گرفته و بر دل و جان خویش بتابانید و از انعکاس آن، محیط پیرامونی را نیز روشنایی بخشید»^۱.

۳. تفکیک نقد از نفی

رهبر معظم انقلاب درباره نقد و نفی و تفکیک این دو از هم و انتظاری که در این خصوص از جوان وجود دارد، می‌فرماید:

«از جوان چه انتظاری وجود دارد؟ ما از جوان می‌خواهیم راه را گم نکنند و نقد، اشکالی ندارد؛ اما نفی، بزرگ‌ترین ظلم به این ملت است. بعضی کسان به زبان نقد، نظام اسلامی را نفی می‌کنند. بعضی کسان انتقادی که بر فلان مدیر و مسئول وارد است، انتقاد به نظام می‌دانند. این غیرمنصفانه است. نظام اسلامی یعنی ترکیب قانون اساسی، روش‌های اجرایی و عملیاتی این نظام. در خود قانون اساسی هست و به‌طور واضح در وصیت‌نامه و سیره و بیانات امام بزرگوار وجود دارد. مهم‌ترین وظیفه این است که از کمر بند تأمینی بسیار مستحکم ملت ایران که هویت جمعی ما را به‌وجود می‌آورد - یعنی نظام اسلامی - با همه وجود پاسداری کنیم. جوان، با هوشیاری و

۱. پیام مقام معظم رهبری به نشست سالیانه اتحادیه تشکل‌های اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۸۱/۴/۳۱.



حوصله و همت جوانی‌اش باید در محیط کار و تحصیل و مسئولیت‌های آینده، همه همتش این باشد که از نظام حراست کند. تکمیل و برطرف کردن عیوب نظام یک حرف است؛ مقابله و نفی و همراهی با براندازی نظام حرف دیگری است»^۱.

۴. تعریف چارچوب‌ها و حفظ آن

مقام معظم رهبری برای جوانان چارچوبی را تعیین و سه اصل حفظ قانون اساسی، حفظ خط امام و وصیت‌نامه الهی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره) را برای چارچوب‌ها تعریف کردند. ایشان می‌فرمایند: «نقاط کلیدی که باید مورد توجه شما عزیزان قرار گیرد، اینهاست: حفظ قانون اساسی و خط امام - که در وصیت‌نامه آن بزرگوار مجسم و متبلور است - و شعارهای اساسی و سیاست‌های کلی کشور. اینها چیزهایی است که باید با همه وجود از آنها پاسداری کرد و آنها را گرامی داشت. از جوانان این انتظار وجود دارد که عدالت‌خواهی را از یاد نبرند. آزادی را با همان مفهوم بسیار والای اسلامی - چه آزادی فردی، چه آزادی اجتماعی و سیاسی، چه آزادی معنوی و روحی - جزء خواست‌های همیشگی خود بدانند و از یاد نبرند. مبارزه با فقر و ایجاد رفاه عمومی را جزء مطالبات خود بدانند. امر به معروف و نهی از منکر هم جزو مهم‌ترین مسائلی است که جوانان باید به آن اهتمام کنند. تسلیم اختلافاتی که بین بعضی از مسئولان وجود دارد و متأسفانه بعضی از مطبوعات هم به آن دامن می‌زنند، نشوید»^۲.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان استان اصفهان، ۱۲/۸/۱۳۸۰.

۲. همان.



نقش حکومت در تأمین نیازهای جوانان

مقام معظم رهبری درباره نقش و وظایف دولت و دستگاه‌ها در مورد جوانان می‌فرمایند: «مسئله جوانان در کشور ما، باید به یک مسئله حقیقتاً ملی تبدیل شود. همه باید در قبال این مسئله احساس مسئولیت کنند، هم دولت، هم روحانیت، هم بسیج، هم سازمان‌های ورزشی و هم صدا و سیما، همه دستگاه‌هایی که در زمینه‌های مربوط به جوانان می‌توانند نقشی ایفا کنند، باید درخصوص مسئله جوانان در این کشور احساس مسئولیت کنند»^۱.

مقام معظم رهبری در بخش دیگری از فرمایشات خود کمیت بالای جوانان و نسبت جمعیتی آنها با کل کشور را یک پدیده استثنایی می‌خوانند و خیل عظیم جوانان را به رودخانه تشبیه می‌کنند و به مدیران و مسئولین و برنامه‌ریزان توصیه و تأکید می‌کنند و می‌فرمایند: «حرف من به مدیران، برنامه‌ریزان و مسئولان کشور این است. این جمعیت عظیم جوان در کشور را یک رودخانه موج و پرفیض بدانید. این رودخانه به‌طور مستمر جریان دارد و سال‌ها بعد از این هم جریان خواهد داشت؛ دو گونه می‌توان با این رودخانه برخورد کرد. یک برخورد این است که شما بنشینید عاقلانه، خردمندانه و با شیوه علمی، اولاً اهمیت این رودخانه را بشناسید؛ ثانیاً نقاط و مراکزی را که به آب این رودخانه احتیاج دارند شناسایی کنید؛ ثالثاً برنامه‌ریزی و کانال‌کشی کنید و آب را به آنجا که نیاز است، هدایت کنید؛ آنگاه هزاران مزرعه و باغتان از این نعمت بی‌دریغ الهی سرسبز و هر نقطه ویرانی آباد خواهد شد. شما می‌توانید این رودخانه موج را به پشت سدهای انرژی‌ساز

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان در مصالای بزرگ تهران، ۱/۲/۱۳۷۹.



هدایت کنید و یک منبع عظیم انرژی به وجود آورید و کل کشور را به فعالیت و تلاش وادارید. اگر با این موضوع این‌گونه برخورد کنید، آنگاه این پدیده پربرکت، بی‌نظیر و استثنایی می‌شود که اگر یک‌یک مردم ایران هر روز صد بار خدا را به‌خاطر آن شکر کنند. شکر لازم و شایسته را ادا نکرده‌اند. مشخصه این نوع برخورد، برنامه‌ریزی کردن، هدایت کردن، راه را باز کردن، نقطه نیاز را مشخص کردن و این متاع گرانبها و این هدیه الهی را درست در نقطه نیاز قرار دادن است؛ که نتیجه آن، سرسبزی، خرمی، آبادانی، نشاط و برکت خواهد بود.

برخورد دیگر این است که این رودخانه فیاض موج را به حال خود رها کنید؛ روی آن فکر نکنید؛ برای آن برنامه‌ریزی نکنید و قدر آن را ندانید. نتیجه چه می‌شود؟ نه تنها مزارعی خشک خواهد شد و باغستان‌هایی از بین خواهد رفت. شکل دیگرش این است که به باتلاق و مرکز تجمع انواع و اقسام آفت‌ها تبدیل شود. شکل بدترش این است که به یک سیل تبدیل شود و همه دستاوردهای ملت را تخریب کند. اگر برنامه‌ریزی و دقت و کار نشد، این نتایج را به‌دنبال خواهد داشت»^۱.

همان‌طوری که ملاحظه می‌شود رهبری نظام به شکل روشنگرانه و وظایف مسئولین و مدیران و برنامه‌ریزان را در خصوص جوانان مشخص و ترسیم فرموده‌اند. قوه مقننه نیز در قالب برنامه‌های پنج‌ساله سوم و چهارم توسعه دولت را مکلف کرده است تا براساس مواد ۷۰، ۷۱، ۱۰۸، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۳ و ۱۷۵ قانون برنامه سوم و ماده (۱۱۲) قانون برنامه چهارم توسعه اقداماتی را برای رفع دغدغه‌ها و نیازهای اساسی جوانان به‌عمل آورد.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالای بزرگ تهران، ۱۳۸۰/۲/۱۲.



وظایف دولت در خصوص اشتغال جوانان

رهبری نظام اسلامی درباره اشتغال جوانان به مسئولین توصیه‌ها و رهنمودهای روشنی را بیان کرده‌اند. ایشان می‌فرمایند: «در زمینه مسائل کشور و به‌خصوص در زمینه مسائل اقتصادی، توجه به اشتغال جوانان و جهت‌گیری فکری و روحی و فرهنگی آنان، خیلی مهم است. امروز عمده مخاطبان ما در کشور، جوانانند. خوشبختانه نیروی عظیم این کشور، ناشی از نیروی جوان است. این فرصتی است و می‌تواند به‌عنوان یک نقطه قوت به‌کار رود»^۱.

رهبر معظم در رابطه با بنگاه‌های زودبازده برای رفع بیکاری و ایجاد اشتغال جوانان می‌فرمایند: «مسئله صنایع کوچک و متوسط فکر پرجاذبه‌ای است. کثرت جوانان و نیاز فراوان ما به اشتغال، ما را به این سمت می‌کشاند و باید ان‌شاءالله، این مسئله در دولت و بین مسئولین، به‌طور جدی مورد بررسی قرار گیرد»^۲.

وظایف دولت در خصوص تحصیل و تربیت جوانان

۱. تربیت جوانان مؤمن

رهبری درباره تربیت و آگاه کردن جوانان خطاب به مسئولین و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت می‌فرماید: «همه تلاش شما باید این باشد که جوان مسلمان و مؤمن [و] بیدار تربیت کنید. رحمت خدا بر شهید رجایی و شهید باهنر که این نهال را در زمین

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس و اعضای هیئت دولت، ۱۳۷۷/۶/۲.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان در مصالای بزرگ تهران، ۱۳۷۹/۲/۱.



آموزش و پرورش نشاندهند. خوشبختانه امروز آموزش و پرورش از مدیریت خوب و مؤمنی برخوردار است و به این مسائل اهمیت داده می‌شود. البته عده‌ای کارشکنی می‌کنند؛ این را ما می‌بینیم و غافل نیستیم. همت شما در درجه اول این باشد که جوانان را مؤمن، آگاه، روشن‌بین در مسائل دینی و پایبند به معارف و عمل اسلامی بار بیاورید. آینده کشور این‌گونه تأمین خواهد شد. وسوسه دشمنان برای ایجاد تشکیک در اعتقادات جوانان را، زمزمه خصمانه به حساب آورید و نگذارید در کارشان موفق شوند. سرگرم کردن جوانان به چیزهایی که جوانان دنیا پیش از جوانان ما به آنها سرگرم شدند و امروز تاوانش را پس می‌دهند، کمک به نسل جوان این کشور نیست. عده‌ای سعی می‌کنند جوان ایرانی را با بهانه‌های گوناگون، به سمت مسائل سرگرم‌کننده، موسیقی‌های مضر، سرگرمی‌های جنسی و از این قبیل سوق دهند. این همان لجنزاری است که جوان غربی و جوان آمریکایی و اروپایی را در خودش غرق می‌کند؛ این چیزی تقلید کردنی نیست، در مقابل این بایستید»^۱.

۲. حقوق جوانان نسبت به مسئولین

رهبر معظم انقلاب در رابطه با حقوق جوانان نسبت به والدین و مسئولین حکومتی می‌فرماید: «جوان یک انسان سرشار از استعداد و دارای حقوق فراوانی بر پدر و مادر، بر مدرسه، بر حکومت و بر مسئولان بخش‌های گوناگون است. اینها باید وسایل رشد و کمال او را فراهم آورند و به او کمک کنند تا بتواند راه درست را انتخاب کند. این کمک

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان و مسئولین تربیتی سراسر کشور، ۱۳۷۹/۱۲/۸.



کردن هم به میزان زیادی با رفتار و عمل، ممکن می‌شود. گفتار و حرف، همیشه اثری ندارد، گاهی ممکن است مؤثر واقع شود، اما گاهی عمل، حرف را تخطئه می‌کند»^۱.

۳. نخبه‌پروری و تقویت روحیه پژوهشی در جوانان

مقام معظم رهبری درباره نخبه‌پروری جوانان و وظایف مسئولین می‌فرماید:

«یک مسئله، مسئله تقویت روحیه پژوهش و جویندگی در دانشجو است، حالا بحث تحول در نظام آموزشی کشور و نظام آموزش عالی، یک بحث خیلی مهم و طولانی‌ای است که باید هم در این جلسات مطرح شود، که الان مجال نیست. من می‌خواهم عرض کنم که در همین زمینه تحول نظام آموزشی، از جمله کارهایی که باید انجام گیرد، این است که طوری نظام آموزشی باید طراحی شود که جوان ما به تحقیق، طلبکاری در تعمیق علم و دانش علاقمند شود - حفظ محوری، غلط است. ما هنوز در دانشگاه‌هایمان متأسفانه می‌بیند انسان، من گاهی با بعضی از جوان‌هایی که با ما در ارتباط‌اند، برخورد می‌کنیم می‌بینیم که معلم چند صد صفحه کتاب را برای یک واحد درسی داده که این دانشجو بخواند، چرا؟ حفظ کردن حرف‌ها و گفته‌ها و نوشته‌هایی که معلوم نیست همه‌اش چقدر فایده داشته باشد و درگیر کردن ذهن جوان به چیزی که غیرلازم است. باید فکر کرد؛ باید افراد برگزیده و شاخص بنشینند نظامی را طراحی کنند که جوان ما میل به پژوهش، تعمق و تحقیق پیدا کند؛ با این استعدادی که جوان‌های ما دارند، انصافاً استعداد جوان‌های ما، استعداد برجسته‌ای

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان و مسئولین تربیتی سراسر کشور، ۱۳۷۹/۱۲/۸.



است. استعداد متوسط کشور، استعداد بسیار بالایی است»^۱.

۴. میدان دادن به جوانان در حوزه تدریس (استادپروری)

از دیگر وظایف دولت استادپروری و به‌کارگیری اساتید جوان در دانشگاه‌هاست تا از این طریق جوانان با کسب تجارب ارزشمند بتوانند به نیروهای عالم متخصص و کارآمد تبدیل و وارد جامعه شوند. رهبری معظم انقلاب اسلامی در رابطه با استفاده از اساتید جوان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، توصیه و تأکید کرده و می‌فرمایند: «عقیده من این است که باید به اساتید جوان میدان بدهید. بخش بسیار عمده‌ای از ظرفیت و استعداد استادی ما - که اشاره کردم - مربوط به این جوان‌هاست؛ جوان‌هایی که در همین چند سال تحصیل کرده‌اند. بعضی خارج هم رفته‌اند و استفاده کردند. بعضی هم در دانشگاه‌ها یا پژوهشگاه‌های ما کار کرده‌اند. امروز ما اساتید جوان و بسیار با استعداد و بسیار خوش آینده، فراوان داریم. باید از تجربه و عمق اساتید کارکننده و مجرب و کهن و قدیمی حداکثر استفاده را کرد؛ میدان را هم برای این جوان‌ها باز کرد تا بیایند و رشد کنند. اینها علاوه بر اینکه فایده می‌بخشند، رشد هم می‌کنند»^۲.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در جمع برجستگان و نخبگان علمی و اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۷/۷/۳.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار وزیر علوم و رؤسای دانشگاه‌ها، ۱۳۸۳/۱۰/۱۷.

منابع و مآخذ

۱. سایت رهبری.
۲. سالنامه آماری سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵.
۳. فرهنگ فارسی معین، ج ۲.
۴. شرفی، محمدرضا. جوان بحران هویت، تهران، چاپ چهارم، انتشارات سروش، ۱۳۸۵.
۵. مهدوی دامغانی، محمود. ترجمه و تحشیه جلوه تاریخ شرح نهج‌البلاغه ابن ابی‌الحدید، ج ۱، چاپ چهارم، ۱۳۸۵.





شماره مسلسل: ۹۳۷۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: جوان از نگاه مقام معظم رهبری

Report Title: The Viewpoints of the Majestic Leader on Young People

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه جوانان و تربیت بدنی)

تهیه و تدوین: یوسف افتخاری

ناظر علمی: سیدیونس ادیانی

منتقاضی: سیدجلال یحیی‌زاده (رئیس کارگروه زنان خانواده و جوانان کمیسیون فرهنگی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: پرند فیاضی

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آنها:

۱. جوان (Young)

۲. چشم‌انداز (Landscape)

۳. رهبری (Leadership)

۴. دولت (Government)

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷/۹/۱۷